

A MEDIÁCIÓ JOGI SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON

DR. SZECSKÓ JÓZSEF*

Bevezető gondolatok

Általában véve elmondható, hogy az érdekütközések gyors és „békés” kiegyenlítését célozzák az „alternatív vitarendezési eljárások” (alternative dispute resolution, ADR) amelyek fő célja a peres eljárások elkerülése (a bíróságok leterheltségének csökkentése) és a gyors, alacsony költséggel járó vitafeloldás. Az alternatív vitarendezési eljárások ugyanakkor a „joghoz jutás esélye” (access to justice) szempontjából olyan intézmények, eljárások, amelyek elősegítik a joghoz való hozzáférést.

A jogviták peren kívüli rendezésére két módszer kínálkozik; a nyugat-európai országokban és az Egyesült Államokban mindkettő alkalmazására találunk példát. Az egyik az arbitrációs eljárás, amelynek során választottbíróságként működő testület bírálja el az ügyet (Magyarországon a választottbírósági eljárást a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény szabályozza). A jogviták peren kívüli rendezésére másik lehetséges megoldás a mediációs típusú eljárás. Ezzel a jelenséggel az alternatív vitarendezésnek teret engedő több európai, valamint tengerentúli államban találkozhatunk.¹

A mediáció fogalmának definiálására mindezidáig nem született egy általános érvényű, valamennyi jogrendszerre és jogágra egyaránt kiterjedő, országhatártól független fogalom.

Amennyiben mégis kísérletet teszünk egy átfogó definíció meghatározására, akkor abból indulhatunk ki, hogy a mediáció egy speciális konfliktuskezelési módszer, amelynek lényege, hogy a két fél vitájában a felek közös beleegyezése mellett egy semleges, pártatlan harmadik fél (mediátor) jár közben. A mediáció egy társadalmi konfliktushelyzetre, vélt vagy valós sérelmek alapján keletkezett egyet nem értésre próbál megoldást nyújtani. Amennyiben jogi konfliktushelyzetben értelmezzük a mediációt, ott annyiban jelent többet, hogy a konfliktus keletkezésének pillanatában annak van jogi relevanciája. A mediátor a problémamegoldó folyamat keretében segíti tisztázni a konfliktus természetét, segít olyan megoldást találni, amely mind a két fél számára kielégítő. A szó – mediare – eredeti jelentése: középben állni, egyeztetni, közbenjárni, közvetíteni, békéltetni. A mediátor nem döntőbíró, sokkal inkább vitavezetőként lép fel, hiszen a mediáció során a hangsúly a felek közötti egyezkedésen van.

---

* igazságügyi szolgáltatásokért felelős helyettes államtitkár (Igazságügyi Minisztérium)

Jelen tanulmány 2016. október 5. napján került leadásra.

¹ Suri Noémi: Új alternatíva? Bírósági mediáció beilleszthetősége a magyar polgári eljárásjog rendszerébe. *Magyar Jog* 2013/5, 298. o.

Magyarországon a mediáció fogalma köré csoportosuló intézmények között a közvetítést, egyeztetést, békítést tartjuk számon.

Békítéssel találkozhatunk például a házassági jogviták esetén, ahol a békítés célja az eljárás bontás nélküli befejezése vagy a fogyasztói jogviták során, ahol a skandináv mintára kialakított békeltető testületek működnek közre a fogyasztói jogok gyors, hatékony és egy, a bírósági eljárásnál egyszerűbb formában történő érvényesítésében.²

Az egyeztetés és a közvetítés között jóval vékonyabb határvonal húzódik. A közvetítés a kölcsönös engedmények kialakításának eljárása, mely nem feltétlenül jelent jogilag kötött eljárási rendet. A közvetítő módszeres kommunikációs stratégia felhasználásával a szemben álló feleket olyan helyzetbe hozza, hogy az általuk meghatározott célt és az ennek elérését lehetővé tévő utat megtalálják.³

Ami a jogszabályi környezetet illeti, csak röviden utalok az ezt a területet érintő uniós joganyagra, az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló irányelvére, valamint a Közvetítők európai magatartási kódexére, továbbá, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a családi mediációról szóló R (98) 1 számú ajánlására. Ezekre is tekintettel kellett és kell lenni a magyar jogi szabályozás kialakítása során.

A közvetítés jogszabályi környezete

Magyarországon 2003. március 17-én lépett hatályba a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban: Kztv.), mely a polgári és kereskedelmi jogviták terén igénybe vehető mediációs eljárás keretszabályozását teremtette meg. Kiemelkedő jelentőségű, hogy a törvényt az Országgyűlés ülésén részt vevő képviselők lényegében egyhangúan támogatták, amit a szavazatok megoszlása is alátámaszt (313 igen szavazat, 1 tartózkodás, ellenszavazat nélkül). A törvény fejezetei részben a közvetítői működéshez kapcsolódó igazgatási jellegű, részben pedig a közvetítői eljárásra vonatkozó diszpozitív rendelkezéseket tartalmazzák. A törvény a bevezetendő új jogintézmény megnevezésére – figyelembe véve a mediáció kifejezés magyar fordítását – a „közvetítés” kifejezést alkalmazza. E jogszabály szabályozza a polgári pert megelőző, illetve helyettesítő közvetítői szolgáltatások körét. Eredetileg nyitva hagyta a bírósági mediáció magyar jogrendszerbe illeszthetőségének kérdéskörét. A törvény 2012. július 24-én hatályba lépett módosítással kiegészült a „Bírósági közvetítés” jogintézményével, majd 2014. március 15-én a „Kötelező közvetítői eljárás” szabályaival.

E jogintézményt – az egyes jogterületek különbözőségére tekintettel – nem csupán e törvény szabályozza. A munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (rég. Mt.) a munkaügyi érdekviták (194-198. §) és a munkaügyi jogviták (199-202. §) szabályozásával jelentős változást hozott. A jogviták rendezésénél életre hívta

---

² Suri: i. m. 298. o.

³ Suri: uo.

a bírósági eljárást megelőző alternatív fórumot, a kötelező egyeztetés jogintézményének létrehozásával. A jelenleg hatályos, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény változatlanul szabályozza a békéltetés lehetőségét a jogvita feloldása érdekében, a kollektív szerződés vagy a felek megállapodása alapján.

Az egészségügy területén a közvetítés lehetőségét az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény teremtette meg, miszerint a beteg és az egészségügyi szolgáltató között felmerülő jogviták peren kívüli megoldására a felek együttesen kezdeményezhetik a jogvita közvetítési eljárás keretében történő rendezését. Az egészségügyi közvetítési eljárást részletesen az egészségügyi közvetítési eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény szabályozza.

Az új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: az új Ptk.) 4:22. §-a szerint a házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt – saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére – kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében közvetítési eljárást vehetnek igénybe. A közvetítési eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják. Az új Ptk. indokolása szerint a gyermek érdekével, további kiegyensúlyozott fejlődésével is összefügg, de a válni akaró házastársaknak is segít a kulturált válásban és a vitás kérdések megegyezéses rendezésében a mediációs eljárás, amelyet az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának előzőekben említett ajánlása is bevezetésre javasol a tagállamoknak. Az új Ptk. csak utal a konfliktus rendezésének erre az új, alternatív lehetőségére, valamint arra, hogy kinek a kezdeményezésére kerülhet sor és mi a joghatása a mediációs eljárás eredményeként létrejött megállapodásnak. Rögzíti, hogy a házastársak mind megromlott kapcsolatuk helyrehozatala (a „békítés”), mind a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések rendezése érdekében már a házassági bontóper megindítása előtt igénybe vehetik a közvetítést, de arra közös elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére a bontóper alatt is sor kerülhet. A közvetítési eljárás eredményeként létrejött megállapodás perbeli egyezségbe foglalható és ennek megfelelően – bírósági jóváhagyás esetén – az egyező akaratnyilvánításon alapuló bontás alapjául szolgál.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) hatályos szabályai is lehetővé teszik, hogy közvetítés segítségével rendezzék vitájukat a felek, az így létrejött egyezség pedig illetékkedvezményekkel jár. Ennek elősegítésére szolgál például az egyezségi kísérletre idézés intézménye, amelyről még az új polgári perrendtartás kapcsán szólni fogok.

A Kztv. által szabályozott jogintézmények

A Kztv. alapján a közvetítés olyan sajátos permegelőző, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, melynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján – a vitában nem érintett, harmadik személy [közvetítő] bevonása mellett – a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása. Az igazságügyi miniszter feladata, hogy vezesse a közvetítési

névjegyzéket a törvény által előírt feltételeknek megfelelő, közvetítői tevékenységet végző személyekről. A közvetítő feladata, hogy a közvetítés során pártatlanul, lelkiismeretesen, legjobb tudása szerint közreműködjön a felek közötti vitát lezáró megállapodás létrehozásában.

A törvény rögzíti a névjegyzékbe való felvétel garanciális követelményeit mind természetes személyek, mind jogi személyek esetében. Ezek között szerepel a közvetítői szakmai képzés elvégzése is. A közvetítői tevékenység megfelelő szakmai színvonalának biztosítása érdekében a természetes személyt továbbképzésben történő részvételi kötelezettség terheli. E kötelezettség alól a miniszter rendeletben mentességet állapíthat meg arra az esetre, ha a közvetítő meghatározott jogviszonyban rendszeresen végez közvetítői tevékenységet, vagy a közvetítői szakmai képzésekben meghatározott óraszámban oktatóként vesz részt. A továbbképzés ötéves időtartamú, egymást folyamatosan követő továbbképzési időszakokban történik. Az első továbbképzési időszak kezdete a továbbképzésre kötelezett névjegyzékbe vételének a napja. A továbbképzésre kötelezettnek a miniszter rendeletében meghatározott, a továbbképzési kötelezettség teljesítéseként elismert képzések valamelyikén kell részt vennie, és annak elvégzését a miniszter részére igazolnia. A közvetítői működés ellenőrzése is a miniszter feladata vizsgálat végzése útján.

A közvetítői eljárás a közvetítő felkérésével indul. A felek közös megegyezés alapján az általuk választott természetes személy vagy jogi személy közvetítőként történő felkérését írásban, telefax útján vagy elektronikus levélben kezdeményezhetik. Ha csak az egyik fél kezdeményezi az eljárás lefolytatását, a közvetítő közreműködhet abban, hogy a többi fél a kezdeményezéshez csatlakozzon; e közreműködésért ellenérték nem állapítható meg. A felek – ha annak igénye felmerül – egyidejűleg több természetes személy vagy jogi személy felkérését is kezdeményezhetik. A jogi személy a felkérésről értesíti az ügyben közvetítőként eljáró alkalmazottját.

Ha a felek által felkért természetes személy, továbbá a jogi személy nevében eljáró alkalmazott a felkérést elfogadja, a közvetítői eljárás lefolytatására, mint közvetítő, ő jogosult.

A közvetítő a felkérést a Kztv-ben szabályozott összeférhetlenség esetén köteles visszautasítani, egyéb akadályoztatás esetén pedig visszautasíthatja. (Összeférhetlenség: A közvetítő nem járhat el, ha a) valamelyik felet képviseli vagy valamelyik fél támogatója, b) a felek bármelyikének a Ptk. szerinti hozzátartozója, c) az őt foglalkoztató jogi személynek valamelyik féllel való viszonyában többségi befolyás áll fenn, d) a felek bármelyikével munkaviszonyban, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban, továbbá tagsági viszonyban áll, e) az ügyben egyébként érdekelt, elfogult.)

A közvetítő köteles a feleket tájékoztatni arról a tényről, ha a felek bármelyikét a felkérést megelőző öt éven belül képviselte, vagy ha a felek bármelyikével munkaviszonyban, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban, továbbá tagsági viszonyban állt a felkérést megelőző öt éven belül. Ha a felek a tájékoztatás alapján másként nem állapodnak meg, az ügyben a közvetítő nem járhat el.

A felek ellenkező megállapodása hiányában az a személy, aki közvetítőként, a felek képviselőjeként vagy szakértőként részt vett a közvetítói eljárásban, továbbá tevékenységét szüneteltető közvetítő, abban a jogvitában, amely a közvetítói eljárás tárgya volt, vagy az annak alapjául szolgáló vagy az azzal összefüggő szerződésből, egyéb jogviszonyból keletkezett, nem járhat el a) választottbíróként, b) valamelyik fél képviselőjeként, vagy c) szakértőként.

A közvetítőt – ha törvény másként nem rendelkezik – titoktartási kötelezettség terheli minden olyan tény és adatot illetően, amelyről a közvetítói tevékenységével összefüggésben szerzett tudomást. A közvetítő titoktartási kötelezettsége a közvetítói tevékenység megszűnése után is fennáll.

A közvetítő tevékenységéért díj jár és igényt tarthat a felmerült és igazolt költségei megtérítésére, továbbá a díj és költségek előlegezésére is. Az egyes ügyekben felszámítandó díj összegében a közvetítő és a felek szabadon állapodnak meg.

Ha a közvetítő elfogadta a felkérést, a korábban említettek szerinti felekhez intézett elfogadó nyilatkozatában meghívja a feleket az első közvetítói megbeszélésre és tájékoztatja őket a képviselőlet lehetőségéről. A feleket meghatalmazás alapján nagykorú, cselekvőképes személy vagy jogi képviselő képviselheti. A feleknek, jogi személy fél esetében pedig a képviselőletére feljogosított személynek az első közvetítói megbeszélésen és a megállapodás megkötésekor és aláírásakor személyesen, együttesen meg kell jelenniük.

Ha a felek bármelyike az első közvetítói megbeszélésen személyesen nem jelenik meg, a közvetítő a közvetítói eljárást nem indítja meg. A közvetítói eljárás megindítása, lefolytatása és befejezése során a személyes megjelenés követelményét nem kell teljesíteni, ha a közvetítói eljárást videokonferencia alkalmazásával folytatják le.

A közvetítő az első közvetítói megbeszélésen tájékoztatja a feleket

- a) a közvetítés alapelveiről, a közvetítói megbeszélés főbb szakaszairól,
- b) a hatékony megegyezési lehetőségek feltárásához vezető folyamatról,
- c) az eljárás költségeiről,
- d) a személyét és az eljárásba szükség szerint bevont szakértőt terhelő titoktartási kötelezettségről,
- e) arról a lehetőségről, hogy a felek a személyüket terhelő titoktartási kötelezettségről külön megállapodhatnak,
- f) arról a tényről, hogy mint közvetítő az ügyben – ha azt az ügy jellege megkívánja – csak az ügghöz kapcsolódó joganyagot, szakmai tényeket ismertetheti.

Ha az első közvetítói megbeszélésen a felek változatlanul kérik a közvetítói eljárás lefolytatását, ezt a tényét a mindkét fél és a közvetítő aláírását tartalmazó írásos nyilatkozatban rögzítik.

A nyilatkozat aláírásával a közvetítói eljárás megindul. A közvetítói eljárás megindítása az elévülést megszakítja. A közvetítói eljárás megállapodással történő

eredményes befejezése után az elévülésre a Ptk.-nak az elévülés megszakítására, a közvetítói eljárás eredménytelensége esetén a Ptk.-nak az elévülés nyugvására vonatkozó rendelkezéseiben foglaltak irányadóak.

A közvetítói eljárásban a közvetítő a feleket részletesen meghallgatja, biztosítva, hogy a felek egyenlő elbánásban részesüljenek. Ennek során a felek kifejezhetik érdekeik alapján kialakított álláspontjukat és a rendelkezésekre álló iratokat is bemutatathatják. Az első közvetítói megbeszélést követő egyes megbeszéléseken a feleknek – ha másként nem állapodnak meg – személyesen is jelen kell lenniük. A felek megállapodásától függően a közvetítő a közvetítói eljárást a felek együttes jelenlétében vagy külön-külön tartott megbeszélések formájában egyaránt lefolytathatja. A közvetítő az egyik féltől kapott tájékoztatást közölheti a másik féllel annak érdekében, hogy a másik fél ennek figyelembevételével álláspontját kialakíthassa, előadhassa, kivéve, ha a tájékoztatást adó fél nyilatkozata szerint a tájékoztatás nem hozható a másik fél tudomására.

A közvetítő a felek egyetértésével szakértőt vehet igénybe. Szakértőként bárki eljárhat, aki valamely kérdésben kellő szakértelemmel rendelkezik, és akinek a személyében a felek megegyeznek. A szakértőre a közvetítő összeférhetetlenségére és a titoktartási kötelezettségére vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell. A felek megállapodásától függően a szakértő a közvetítói megbeszéléseken személyesen is részt vehet. A szakértő tevékenységéért szakértői díj és költségtérítés jár.

A közvetítő a felek kérésére a közvetítói eljárásban a vitás ügy körülményeiről tudomással bíró más személyeket is meghallgathat.

A közvetítói eljárás befejeződik

- a) a megállapodás aláírásának napjával,
- b) azon a napon, amelyen az egyik fél közli a másik féllel és a közvetítővel, hogy a közvetítói eljárást befejezettnek tekinti,
- c) azon a napon, amelyen a felek egybehangzóan kijelentik a közvetítő előtt, hogy kérik a közvetítói eljárás befejezését, vagy
- d) a felek eltérő megállapodása hiányában a nyilatkozat aláírásának napjától számított négy hónap elteltével.

A közvetítő a felek együttes jelenlétében megkötött megállapodást a közvetítói eljárás lefolytatására választott nyelven írásba foglalja és a megállapodást tartalmazó okiratot a feleknek átadja. A megállapodást a közvetítő és az együttesen, személyesen jelen lévő felek aláírásukkal látják el. A megállapodás írásba foglalásának elmaradása esetén a megállapodás – részben vagy egészben történő – teljesítése a kötelező alakiség mellőzése miatti érvénytelenséget nem orvosolja.

Ha a közvetítói eljárásban jogtanácsos, közjegyző vagy ügyvéd vett részt közvetítőként, az eljárás során létrejött, írásba foglalt megállapodás alapján joghatás kiváltására alkalmas okiratot nem készíthet és a közvetítő jogtanácsosként vagy ügyvédként annak ellenjegyzésére sem jogosult.

A közvetítói eljárásban létrejött megállapodás nem érinti a feleknek azt a jogát, hogy a vitás ügyben igényüket bírósági vagy választottbírósi eljárás keretében

érvényesítsék. Azonban, ha törvény másként nem rendelkezik és a felek másként nem állapodtak meg, a közvetítői eljárás befejezését követően indult bírósági vagy választottbírói eljárásban a felek nem hivatkozhatnak a) a másik fél által, a vita lehetséges megoldásával összefüggésben a közvetítői eljárásban kifejtett álláspontra, javaslatra, és b) a másik félnek a közvetítői eljárásban tett elismerő, joglemondó nyilatkozatára. A közvetítői eljárás befejezésével egyidejűleg a közvetítő a felekkel elszámol.

A közvetítő (a jogi személy nevében eljáró közvetítő esetében a jogi személy) a közvetítői eljárás megindítását igazoló nyilatkozatot, a létrejött megállapodást, vagy az eredménytelenül zárult eljárásról (az ok megjelölésével) készített feljegyzést az eljárás befejezését követő 10 évig köteles megőrizni. A felek költségére – kérelmük alapján – a közvetítő az őrzési idő alatt az iratokról egyszerű másolatot adhat ki.

Bírósági közvetítés jogintézménye

A „Bírósági közvetítés” jogintézménye a bírósági eljárástól elkülönült, de a bírósági eljárás befejezését elősegítő konfliktuskezelő módszer, a vitában érdekelt felek megegyezése alapján bevont harmadik személy (bírósági közvetítő) közreműködésével zajló vitarendező eljárás, melynek során a bírósági közvetítő pártatlanul, lelkiismeretesen, legjobb tudása szerint működik közre a felek közötti vitát lezáró megállapodás létrehozásában.

A Bírósági közvetítői tevékenységet az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke által – a közvetítői szakmai képzés elvégzésének igazolását követően – kijelölt bírósági titkár, bíró és rendelkezési állományba helyezett bíró végezhet, aki a bírósági közvetítéssel kapcsolatos tevékenysége során a bírósági közvetítő megjelölést használja (a továbbiakban: bírósági közvetítő). Az OBH elnöke kiemelt figyelmet fordít a bírósági közvetítés fejlesztésére, ezért ezzel a témával külön munkacsoport foglalkozott („Bírósági Közvetítés Munkacsoportot”), amely a jelenlegi információink szerint 2016. szeptember 30-ig működött. Feladata volt a bírósági közvetítés megerősítése a bírósági rendszeren belül és a bíróság szervezeti működési rendszerébe integrálása feltételeinek kidolgozása, a bírósági közvetítés népszerűsítése és minél szélesebb körben való megismertetése.⁴

Ha a felek és a bírósági közvetítő abban megállapodik, az eljárás lefolytatásában további egy vagy több bírósági közvetítő vagy (nem bírósági) közvetítő is részt vehet. A bírósági közvetítésre a bíróság illetékességi területe és a polgári perrendtartás szerinti illetékességi szabályok nem irányadóak.

A bírósági közvetítésre a közvetítés szabályai megfelelő eltéréssel alkalmazandók, egyes szabályok pedig nem alkalmazhatók. A peres vagy nemperes bírósági eljárás felei a bírósági közvetítés lefolytatása iránti közös kérelmüket a bírósági közvetítési feladatokat ellátó bíróságnál terjeszthetik elő. A bíróság a

---

⁴ 302/2014. (VII. 14.) OBHE határozat a „Bírósági Közvetítés Munkacsoport” működéséről és a Bjt. 29. § (2) bekezdése alapján bíró kijelöléséről és 362/2015. (VIII. 5.) OBHE határozat munkacsoport működésének meghosszabbításáról.

bírósági közvetítőként eljáró bírósági közvetítő nevééről, az első tájékoztató megbeszélés időpontjáról és az eljárásban történő képviselő lehetőségéről 8 napon belül tájékoztatja a feleket.

Az összeférhetetlenségre vonatkozó szabályokat a bírák kizárására vonatkozó külön törvényben meghatározott szabályokkal együtt alkalmazni. A közvetítői eljárás során, mint közvetítő nem járhat el az ugyanazon közvetítői eljárással érintett peres vagy nemperes bírósági eljárásban eljáró bíró. Az ugyanazon közvetítői eljárással érintett peres vagy nemperes bírósági eljárásban mint bíró nem vehet részt a közvetítői eljárást lefolytató személy.

A bírósági közvetítés során keletkezett iratokat a bíróság őrzi, és gondoskodik a másolatok kiadásáról.

A bírósági közvetítés illetékmentes, a bírósági közvetítőnek nem kell díjat fizetni és sikeres megállapodás esetén a felek a perben (90% - 70% - 50%) illetékkedvezményben részesíthetők.

Az új Ptk. 4:172. §-a és 4:177. §-a a bíróság és a gyámhatóság számára lehetővé tette a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben, illetve a gyámhatósági eljárásban a közvetítői eljárásra (mediáció) kötelezést. Ezért módosításra kerültek a közvetítésről is rendelkező eljárási jogszabályok annak érdekében, hogy valamennyi érintett szerv és személy számára egyértelművé váljanak a jogokból és kötelezettségekből eredő egyes cselekmények. A Pp.-n kívül elsősorban a Kztv. rendelkezéseinek módosítása, illetve kiegészítése volt szükséges. E módosítás azonban nem csak az új Ptk. által említett ügyfélkörre (szülői kapcsolattartásból, illetve együttműködésből eredő vitákra) korlátozva tartalmaz szabályokat, hanem általános fél fogalmat használ. Ennek következtében a későbbiekben más viták tekintetében is lehetővé teheti a vonatkozó jogszabály a kötelező közvetítési eljárást úgy, hogy ahhoz az általános eljárásjogi szabályok a Kztv.-ben már rendelkezésre állnak.

A Kztv. 38/C. § (1) bekezdése szerint, ha a törvényben meghatározott jogkörében eljáró bíróság vagy hatóság a vitás feleket közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi, a Kztv. rendelkezéseit a külön fejezetbe foglalt, a kötelező közvetítői eljárásra vonatkozó eltérő szabályokkal kell alkalmazni. Kötelező közvetítői eljárás esetén a bíróság, illetve a hatóság arra kötelezi a feleket, hogy vitájuk – részben vagy egészben – megállapodással történő lezárása céljából legalább egy közvetítővel együttműködjenek; ezen együttműködési kötelezettségük keretében a felek kötelesek: a) közösen közvetítőhöz fordulni és b) az első közvetítői megbeszélésen részt venni. A felek a közvetítő eljárását felkéréssel, kérelemmel vagy jogszabályban meghatározott módon a kötelezést tartalmazó határozat közlését követő 15 napon belül kötelesek közösen kezdeményezni.

A kötelező közvetítői eljárás lefolytatására történő felkérést a közvetítő – kivéve, ha összeférhetlenségi ok áll fenn vagy a jogvita tárgya nem tartozik a szakterületébe – köteles elfogadni, ha a miniszternek erről szóló alávetési nyilatkozatot tesz. Az alávetési nyilatkozatot a közvetítő – legkorábban a névjegyzékbe-vételi kérelemmel egyidejűleg – bármikor megteheti. E nyilatkozat

visszavonható; a visszavonás nem érinti azt az ügyet, amelyben a nyilatkozat megtétele tényének a névjegyzékből való törlése előtt a felkérés már megtörtént.

A Pp. rendelkezései⁵ szerint, ha a bíróság kötelező közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi a feleket, ezzel egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. A bíróság a közvetítői eljárásra kötelező és tárgyalást felfüggesztő határozatában felhívja a feleket arra, hogy a bírósági közvetítés lefolytatása iránti közös kérelmüket nyolc napon belül terjesszék elő a bíróságon vagy a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező végzés másolatát csatolják a közvetítőhöz intézendő felkéréshez. A bíróság a határozat közlésével egyidejűleg a jogi képviselő nélkül eljáró felet tájékoztatja a kötelező közvetítői eljárás kezdeményezésének törvényben meghatározott szabályairól. A kötelező közvetítői eljárás megindítása érdekében felfüggesztett tárgyalást folytatni kell, ha

- a) bármelyik fél igazolja, hogy a közvetítői eljárás befejeződött,
- b) bármelyik fél igazolja, hogy az első közvetítői megbeszélésen részt vett, de a közvetítői eljárás nem indult meg, vagy
- c) a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező határozat közlésétől számított két hónap telt el anélkül, hogy a felek az a) és b) pontban megjelölt valamely igazolást becsatolták volna.

Ha a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező bírósági határozat közlésétől számított két hónapon belül a megindított közvetítői eljárás várhatóan nem fejezhető be és a felek ennek tényét legkésőbb a határidő lejárta előtt nyolc nappal a bíróságnak közösen bejelentik, a tárgyalás mindaddig nem folytatható, amíg a közvetítői eljárás be nem fejeződik. A feleknek bejelentésükkel egyidejűleg hitelt érdemlő módon igazolniuk kell, hogy a közvetítői eljárás folyamatban van.

Az új polgári perrendtartásról szóló törvény tervezete

A polgári per jog továbbfejlesztése, az időszerű ítélkezés biztosítása érdekében nyújtotta be az Igazságügyi Minisztérium az új polgári perrendtartásról szóló törvény tervezetét (a továbbiakban: Tervezet), amely a mediáció kérdéskörét érintően új szabályokat is megfogalmazott.

Így például új elemként jelenik meg, hogy a per elintézéséből kizárt az a bíró is, aki a felek között közvetítőként járt el. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy e kizárási szabály a hatályos szabályozásban már létezik, azt a Kztv. 38/B. § (5) bekezdése rendezi. A bírósági közvetítés szerepének erősödése miatt ugyanakkor indokolt e szabályt a Pp.-ben megjeleníteni.

A Tervezet 167. §-a megteremti a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérlet lehetőségét. E szabályok szerint ugyanis, ha közvetítői eljárásban a felek között megállapodás jött létre, annak egyezségként történő jóváhagyása érdekében bármelyik fél a per megindítása előtt a perre hatáskörrel és illetékességgel

---

⁵ Pp. 152. §. (3)–(5) bekezdés.

rendelkező bíróságon egyezségi kísérletre idézést kérhet. Ha az egyezségi kísérletre idézést a megállapodást megkötő felek közösen kérik, az eljárás bármely hatáskörrel rendelkező bíróságon lefolytatható. A bíróság a felek között létrejött egyezséget jegyzőkönyvbe foglalja. Az egyezség jóváhagyására a Tervezet egyezségekre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Amennyiben a kitűzött határnapon nem jött létre egyezség, a bíróság az eljárást végzéssel eredménytelennek nyilvánítja és lezárja.

A Tervezet az egyezségi kísérletre idézés jogintézményét nemperes jellege ellenére a Pp.-ben rendeli szabályozni a jogvita perindítás nélkül történő elintézési lehetőségének hangsúlyozása és a felek közötti egyeztetés előmozdítása érdekében. A Tervezet indokolása szerint a peren kívüli elintézés és perelterelés érdekében olyan megoldást alkalmaz, amely az egyeztetés lefolytatásában nem hagyja magára a vitában álló feleket, hanem intézményesített és professzionális kereteket kínál az alternatív vitarendezésre, emellett az esetleges megállapodás végrehajthatóságát is biztosítja. Megteremti tulajdonképpen a piaci, illetve bírósági közvetítői jogintézmény és a hatályos Pp. 127. § (2) bekezdése szerinti egyezségi kísérletre idézés jogintézményének összekapcsolását. Az egyezségi kísérletre idézést pedig nem csak a járásbíróságon, hanem törvényszéken is lehetővé teszi.

A Tervezet az illetékesség, a kötelező jogi képviselő és a határidők szempontjából előnyben részesíti az eredményes közvetítői eljárásához kapcsolódó egyezségi kísérletet és megteremti a lehetőségét, hogy a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás végrehajthatóvá váljon. Előzetes eredményes közvetítői eljárás hiánya esetére a perelterelés lehetséges módjaként fenntartja az egyezségi kísérletre idézés jogintézményét is. Lényeges újítás, hogy az alternatív vitarendezés e formáját is összekapcsolja a (piaci) közvetítés és immár a bírósági közvetítés jogintézményével, mivel lehetővé teszi az eljárás szünetelését a közvetítői eljárás igénybe vétele érdekében, és annak eredményessége esetén az egyezség jóváhagyása, végrehajthatóvá válása céljából az egyezségi kísérlet keretébe való visszatérést. A vitarendezés e módja megnyitja az utat a (piaci) közvetítői eljárás mellett a bírósági közvetítés irányába is, mivel az egyezségi kísérletre idézéssel indult nemperes eljárásához kapcsolódóan a felek számára már a bírósági közvetítés igénybe vétele is lehetővé válik. Ily módon olyan felek számára is hozzáférhetővé válik a közvetítés, akik vagyoni viszonyaik vagy egyéb körülmények folytán a piaci közvetítéstől elcsúsznak.

A Tervezet szerint a perfelvételt (a perfelvételi szakaszt) lezáró végzés meghozatalát követően a bíróság – ha annak sikerére esély mutatkozik – megkísérli a felek között egyezség létrehozását. A bíróság tájékoztatást nyújt a közvetítés igénybe vételének lehetőségéről, annak módjáról és előnyeiről, az esetleges megállapodás bírósági egyezségbe foglalásának lehetőségéről, valamint a szünetelés szabályairól. A perfelvételi iratokból és a tárgyaláson törtétekből ekkor válik teljes körűen kialakulttá a jogvita, de még az érdemi bizonyítás nem kezdődött meg, így ez a legalkalmasabb időpont és helyzet arra, hogy a bíróság megkísérlelje a felek közt egyezség létrehozását, vagy közvetítő igénybe vétele felé próbálja őket terelni. Egyezség hiányában, de megállapodási szándék és hajlandóság esetében a szünetelés mellett a folyamatban lévő peres eljárásához kapcsolódóan a felek a bírósági közvetítés intézményét vagy a közvetítést is igénybe vehetik. Egyezség létrejötté

esetén pedig annak bírósági jóváhagyását kérhetik a perben, így akár piaci, akár bírósági közvetítőhöz fordultak, a megállapodás kikényszeríthetősége is megteremtésre került.

Közigazgatási perrendtartásról szóló törvényjavaslat

Szintén benyújtásra került az Országgyűléshez a közigazgatási perrendtartásról szóló törvényjavaslat. E javaslat XI. fejezete külön szól az egyezség és a közvetítés szabályairól. A hatályos szabályozás ugyanis a bírósági közvetítést a közigazgatási perben kizárják. Az új szabályok szerint a közigazgatási perben eljáró bíróság az egyezség létrejötte érdekében tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételenek lehetőségéről és feltételeiről is.

A bírósági közvetítésre nézve is tartalmaz szabályokat ez a fejezet, ha ugyanis a felek és az érdekelték hozzájárulnak, akkor a bíróság közvetítést rendel el. A közvetítés során a felek és érdekelték bírói közreműködéssel folytatott egyeztetés útján kísérlik meg a jogvita rendezését. Ekkor a bíróság az eljárást a közvetítés befejezéséig, de legfeljebb két hónapra felfüggeszti. Alapvetően a bírósági közvetítőre és tevékenységére a Kztv. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Meg kell jegyezni, hogy közigazgatási jogvita során csak azokban az esetekben van helye egyezségnek, ahol az egyezséget jogszabály nem zárja ki, és ahol a jogvita tárgya ezt lehetővé teszi. Ez elsősorban olyan esetekben lehetséges, ahol a hatóság több jogszerű döntés közül szabadon mérlegelve választhat, illetve ahol multipoláris viszonyokban elsősorban jogos érdekek sérelme kerül előtérbe, amely sérelmek a közigazgatási szerv mérlegelési mozgásterén belül – hatósági döntések esetén például elsősorban egyes határozati rendelkezések módosítása révén – elháríthatóak. Azt is szükséges hangsúlyozni, hogy az egyezség túlléphet a jogvita tárgyán, és abban olyan megállapodás is köthető, amelynek előírására az alperes hatásköre nem terjed ki (pl. polgári jogi kötelezettséget is vállalhat a felperes). Az egyezség természetesen ez esetben sem érintheti más hatóságok hatáskörét, a felperes illetve az érdekelték magánautonómiájának körén belüli kötelezettségek vállalásáról van itt szó. A közigazgatási szerv csak olyan kötelezettséget vállalhat, amelyre hatásköre kiterjed. Az egyezség kezelésének jelenleg is kialakult peres gyakorlata van, ezen a törvény nem változtat. A bíróság ugyanis „beemeli” a jogrendbe a felek egyezségét, ha az megfelel a jogszabályoknak, ezzel együtt ítéleti hatállyal látja el. Az egyezségben foglaltak érvényre juttatása érdekében a bíróság a végzésben az egyezségben foglaltaknak megfelelően megváltoztatja vagy hatályon kívül helyezi a vitatott közigazgatási cselekményt.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény

A teljesség kedvéért meg kell jegyezni, hogy a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatályos szabályozás szerint a hatóság és az ügyfél, valamint az ellenérdekű ügyfelek közötti vita

rendezése érdekében a hatóság hatósági közvetítőt vehet igénybe. A fővárosi és megyei kormányhivatal vezeti a hatósági közvetítők nyilvántartását. Így tehát közigazgatási hatósági eljárásban is biztosított a közvetítés igénybe vétele.

A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló törvény

Míg büntető ügyek esetében a mediációról a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény rendelkezik. A közvetítői eljárást a büntető ügyekben eljáró bíróság, illetőleg ügyész székhelye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálat közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelője, vagy a pártfogó felügyelői szolgálatként kijelölt szervvel – pályázat útján – közvetítői tevékenység végzésére szerződésben álló ügyvéd (együtt: közvetítő) folytatja le.

Konklúzió

Összességében jól látható, hogy a mediáció egyre nagyobb teret nyer a magyar jogrendszerben, jelentősége is egyre nagyobb. Ez köszönhető annak, hogy a mediáció során egy kívülálló, szakképzett személy segítőközreműködése és irányítása mellett a felek egy megegyezésre kölcsönösen törekvő párbeszédet alakítanak ki egymással, és amennyiben itt sikerrel járnak, a megszerzett eredmény további konfliktushelyzetek és jogviták elkerülését is lehetővé teszi. A konfliktushelyzet intelligens kezelése és megoldása építő hatással van a konfliktus-helyzetben szereplő felek környezetére, ezzel elindítva egy láncreakció jellegű fejlődést az általános vitakultúrában.